

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2023-44-05>
УДК 324:004.7

Олександр Олександрович Чорненький

аспірант кафедри політології філософського факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022.
chornenkyi.o.o@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-9479-1776>

ОНЛАЙН СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ УЧАСТЬ ГРОМАДЯН

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема Інтернету, у кінці ХХ-го сторіччя, значною мірою вплинув на життя людей по всьому світу. Розглянуто еволюцію розвитку та впливу інтернету на збільшення можливостей для комунікації та отримання великої кількості інформації, а також на утвердження демократії і впровадження відкритої політики. Проаналізовано подальшу еволюцію технологій, пов'язаних з інтернетом на початку ХХІ-го ст, підкреслено роль новітніх технологій для розширення перспектив взаємодії та встановлення зв'язку у суспільстві, і сприяння створенню різноманітних онлайн-платформ соціальних мереж, а саме: соціальні онлайн платформи завдяки своїм гнучким можливостями для поліпшення комунікації, а також продукування, обміну, та відслідковування інформації, отримали широку популярність по всьому світу.

Розглянуто точки зору низки науковців на можливості впливу інтернету на політику, на його роль як комунікаційного шляху для обміну інформацією. Наводяться приклади перших досліджень впливу раннього інтернету на політичну участь, і відмічається неоднозначність міркувань дослідників щодо цієї теми.

Соціальні мережі розглядаються у контексті їхнього впливу на поведінку суспільства, зокрема на рівень політичної участі громадян. Описуються головні особливості соціальних мереж як продукту розвитку інтернет-технологій. Зазначається, що соціальні онлайн платформи, завдяки власній інтерактивності, можуть теоретично як позитивно вплинути на політичний аспект життя людей, так і негативно. Оглядаються результати емпіричних досліджень, присвячених темі впливу соціальних мереж на рівень політичної участі громадян, та зазначається складність зазначеної проблеми.

Ключові слова: *соціальні мережі, політика, інтернет, політична участь, голосування*

Як цитувати: Чорненький, О.О. 2023. Онлайн соціальні мережі та їхній вплив на політичну участь громадян. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 43: 41-48. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2023-44-05>.

In cites: Chornenkyi, Oleksandr. 2023. Social Media and Their Effecto on Political Participation. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 44: 41-48. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2023-44-05> (in Ukrainian)

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, який у другій половині ХХ-го сторіччя та продовжується і по сьогодні, значною мірою вплинув на суспільства по всьому світу. Поява нових цифрових технологій зв'язку, зокрема поширення інтернет мережі з кінця ХХ-го сторіччя стали визначальним чинником революції у

комунікаційній сфері, і людство з великим ентузіазмом сприйняло ті можливості, які надали цифрові технології. Інтернет надав людям доступ до вільно циркулюючої у віртуальній мережі інформації та інструменти для її продукування, теоретично майже будь-де та у будь-який час, тим самим нівелюючи перепони для швидкого поширення інформації по всьому світу. Нова інформаційна революція значним чином вплинула на політичний аспект життя людей, а інтернет надав людям нові перспективи для вираження власної політичної думки та отримання великої кількості

© Чорненький О.О., 2023.

This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License 4.0**.

незаангажованої політичної інформації. Від самого початку інтернет мав усі шанси стати новим перспективним інструментом у руках як суспільства, так і влади, для поліпшення та оптимізації зв'язку та комунікації між ними. Однак, як показує реальна практика, не дивлячись на усі переваги цифрових технологій та інтернету, вони не завжди мають лише позитивний вплив на суспільство і політику.

Різноманітні віртуальні соціальні мережі як один із результатів розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, сьогодні набули значного поширення по всьому світу, а відтак і відіграють неабияку роль у встановленні зв'язку між людьми. Як загалом інтернет, вони надають інструменти для самовираження, швидкого обміну інформацією та об'єднання у віртуальні спільноти залежно від специфіки їхніх інтересів.

Питаннями впливу інтернету, зокрема різних соціальних онлайн платформ на політичний аспект життя суспільства займалися: М.Кастельс, Б.Бімбер, Й.Теохаріс, С.Буліанне, Р.М.Бонд, С.Венесуела, Д. Шах, Я.Оме, Г.Г. де Суніга, М.Ямамото, та інші.

Головною метою статті є огляд того, який вплив соціальні мережі можуть мати на політичний аспект життя суспільства, а саме на політичну участь громадян.

На самому початку поширення інтернету у світі, а саме наприкінці ХХ-го – початку ХХІ-го століття, дослідники у сфері соціальних наук намагалися дослідити, як нова на той час технологія комунікації та інформування суспільства може вплинути на зростання, або зменшення рівня політичної участі громадян. Під політичною участю в такому випадку може розумітися незалежна поведінка громадян, з метою здійснити вплив на державну політику через голосування, створення петицій, обговорення нагальних проблем на муніципальних зборах, участь у політичній кампанії та внесення пожертв на неї (Verba, Schlozman, Brady 1995: 38-48).

Як показують наведені нами нижче приклади, одні з перших досліджень цього питання могли показувати доволі неоднозначні результати, а думки науковців могли відрізнятись.

Деякі науковці, проводячи теоретичний аналіз можливого впливу інтернету на політику у Сполучених Штатах Америки, висловлювали доволі скептичну думку відносно того, що нові на той час технології та інтернет, можуть корінним чином вплинути на політику та участь громадян у

ній. Автори зауважують, що, звісно, зміни відбуваються, і інтернет може вплинути на зменшення ролі зацікавлених ЗМІ у формуванні політичного порядку денного, державна та політична інформація стає більше відкритою та доступною для широкого загалу, і на той час окремі групи активістів через інтернет вже досягли певних успіхів, а загальні можливості комунікації значною мірою зросли. Однак, наприклад, В. Бімбер, наполягає на тому, що нові можливості комунікації та доступ до великої кількості інформації не завжди пов'язані зі зростанням політичної участі громадян та їх зацікавленості у ній (Bimber 1998). В одному зі своїх наступних досліджень той самий автор здійснив емпіричний аналіз того, яким чином доступ до політичної інформації через мережу інтернет вплинув на політичну участь громадян. Результати показали, що крім підвищення шансів пожертв на політичні кампанії, загалом рівень політичної участі залишається незмінним (Bimber 2001).

Однак автори іншого дослідження опублікованого у 2003-му році, взявши до уваги наукові розвідки інших авторів, вказують на неоднозначність отриманих їхніми попередниками результатів, та звертають увагу на недосконалість у дослідженнях. Використовуючи дані з результатів американських національних досліджень виборів (а саме 1996, 1998, 2000 рік) та застосовуючи власний підхід до аналітичної обробки даних, вони провели власне дослідження з урахуванням різних вікових, етнічних та гендерних груп. Результати засвідчили, що наявність доступу до політичної інформації через глобальну мережу, може підвищити шанси на участь громадян у голосуванні, а отримані числові коефіцієнти, які підтверджують такі висновки, є статистично значущими, і їх неможливо ігнорувати. Автори також зазначають, що якщо говорити про 1996 рік, то доступність політичної інформації через мережу інтернет мала все ж таки невеликий вплив на бажання громадян голосувати, однак з розширенням доступу до інтернету, вже у 2000-му році він був більш суттєвим (Tolbert, McNeal 2003).

Інші дослідники відмічали важливість інтернету, як комунікаційного шляху для обміну інформацією, що своєю чергою може сприяти громадянській активності та політичній участі, адже люди, які використовують інтернет для пошуку інформації та віртуального спілкування, зазвичай є більш політично активними. У той же час автори

зазначали розрив між поколіннями, і те, що позитивний вплив інтернету на політичну участь здебільшого відноситься до молодого покоління (Shah, McLeod, Yoon 2001).

Наведені нами приклади дозволяють відзначити, що перші дослідження були пов'язані з аналізом впливу на політичну активність не соціальних мереж, а того, що загалом на той час являв собою інтернет. Справа в тому, що технології, які активно використовуються, здебільшого постійно розвиваються, і інтернет не є винятком. Як стверджують деякі науковці, і ми можемо з ними погодитися, що «соціальні мережі» стали продуктом розвитку можливостей інтернету та почали базуватися на основі технологій Web 2.0 (Lai, Turban 2008:389; Effing, van Hillegersberg, Huibers 2011:28-30). Хоча технології, які були до цього, дозволяли проводити обмін інформацією, але їхній подальший розвиток надав можливості для розширення інструментів взаємодії (Cormode, Krishnamurthy 2008). На відміну від старих форм взаємодії в інтернеті, соціальні мережі дають новий рівень інтерактивності для користувачів, дозволяючи їм як отримувати інформацію від інших, так і одразу продукувати власну інформацію у вигляді тексту, зображень, відео- та аудіофайлів (Castels 2009; Lai, Turban 2008:389-392). Від самого початку свого виникнення, інтернет, який тоді базувався на старих технологіях Web 1.0, вже на той час розглядався дослідниками як можливий інструмент демократизації суспільства, який розширював шляхи комунікації з владою, та надавав нові можливості для політичної активності (Castels 2001:144-155). Також інтернет мав змогу кинути виклик домінуванню традиційних ЗМІ у формуванні політичних настанов у суспільстві, через надання доступу до великих обсягів інформації від незалежних джерел, але у той самий час зазначалися ризики широкого поширення дезінформації у віртуальній мережі (Castels 2001:155-158; Savigny 2002: 5-6).

На нашу думку, можна сміливо говорити про те, що інтернет, який почав базуватися на технологіях Web 2.0, через підвищення власного рівня інтерактивності, теоретично може значно розширювати ті можливості для свободи самовираження, отримання політичної інформації, та політичної участі, які надавав інтернет часів Web 1.0. У 2009 році М.Кастельс відмічав, що еволюція технологій, пов'язаних з інтернетом, сприяла корінним змінам у

комунікації, а різноманітні соціальні мережі, кількість користувачів яких на той період почала значно зростати, надають людям нові можливості взаємодії, у тому числі й політичної. Своєю чергою багато громадян почали використовувати саме соціальні мережі для різного виду політичної діяльності (Castels 2009).

Політики також доволі швидко зрозуміли увесь потенціал соціальних мереж, і почали активно використовувати їх у власних цілях, особливо в періоди виборчих кампаній. Різні типи соціальних мереж певною мірою стали новими платформами для комунікації між політиками та суспільством, дозволяючи політикам більш ефективно доносити політичну інформацію, проводити агітацію та формувати суспільну думку про себе, при цьому зменшуючи роль традиційних засобів масової інформації в інформуванні громадян, та створенні політичного іміджу (Castels 2009; Broersma, Graham 2012: 405-410; Enli 2017; Marquart, Ohme, Möller 2020:197).

Також слід зауважити, що інтернет до розвитку технологій Web 2.0, разом зі своїми позитивними можливостями, які він надавав для суспільства, завжди мав і ряд негативних характерних рис. Таким чином, поряд із усіма його перевагами для свободи слова і вільного самовираження, завжди були нові перспективи для створення та поширення дезінформації, зростання цифрової нерівності і маніпулювання суспільною думкою. На нашу думку, інтернет, який базується на технологіях Web 2.0, ніяким чином не зменшив, а навіть поглибив ті проблеми, які були притаманні «старому» віртуальному осередку.

У такому випадку ми можемо погодитися з деякими сучасними науковцями у тому, що соціальні мережі сьогодні мають ряд проблем, які можуть мати негативний вплив на участь громадян у політичному житті. Як у випадку з інтернетом, соціальні мережі стають осередком циркуляції пліток і недостовірної інформації, а розповсюдження ботів, які націлені на поширення дезінформації і розколу між людьми та політичними партіями, є однією з найгостріших проблем на сьогодні, особливо у періоди виборів (Omotayo, Folorunso 2020:135). Хоча слід зауважити, що результати деяких сучасних досліджень засвідчують про можливе поступове зменшення ролі соціальних мереж, як посередників поширення дезінформації, однак проблема все ще є суттєвою (Moore, Dahlke, Hancock, 2023). Також різні

соціальні онлайн-платформи підсилюють проблеми, пов'язані з «ехо-камерами», коли люди, завдяки комп'ютерними алгоритмам агрегування інформації, замикаються у віртуальному середовищі лише тієї інформації, яка найбільше підтверджує їхні особисті погляди і в такому випадку сприйняття альтернативних точок зору може бути ускладнено (Omotayo, Folorunso 2020:135-136). Деякі дослідження показують, що величина ефекту «ехо-камери» у соціальних мережах може залежати від різних контекстів та конкретних тем, але водночас теми, пов'язані саме з політикою, скоріше за все викликають більшу ідеологічну поляризацію та підсилюють ефект «ехо-камери» (Barberá, Nagler, Tucker, Bonneau 2015).

У рамках статті ми розглянемо декілька емпіричних досліджень, опублікованих у період з 2010 по 2022 рік, пов'язаних з впливом саме соціальних мереж на політичну участь громадян, та спробуємо простежити тенденції у міркуваннях різних дослідників на цю тему.

В одному з перших досліджень, присвячених цій темі, а саме впливу соціальної мережі Facebook на рівень активності громадян у період виборчої кампанії 2008-го року у США, науковці зазначають, що перш за все слід розрізнити політичну участь онлайн, тобто віртуальні мережі, яка потребує меншої кількості часу та ресурсів, від політичної участі у реальному житті. Провівши емпіричне дослідження, автори зазначають, що серед молодих громадян, які користуються соціальними мережами, існує тенденція посилення уваги саме на політичну участь, яка не потребує значної кількості часу, тобто у соціальних мережах, а політичні дії, які потребують більш значних зусиль у реальному житті зустрічаються у меншій мірі. У той же час відмічаються позитивні ефекти від такої поверхневої політичної діяльності, з тієї точки зору, що з віком політична участь громадян зазвичай зростає, і активність у соціальних мережах дозволяє на ранніх етапах політичної соціалізації здобувати громадянські навички без зайвої витрати часу та сил. Автори роблять загальний висновок, що активне використання соціальних мереж може підвищувати рівень політичної участі громадян, але все одно існують деякі суперечливості, які потребують подальшого наукового аналізу (Vitak, Zube, Smock, Carr, Ellison, Lampe 2011).

Інше дослідження також було присвячено впливу соціальної мережі Facebook на

політичну участь громадян під час кризових ситуацій у державі. Збір даних був проведений у Греції на етапі її політичної кризи у 2011 році, під час якої серед населення було поширено доволі негативне ставлення до керівництва країни, і як зазначають науковці, це є однією з характерних рис, яка відрізняє їхнє дослідження від попередніх. Ще однією особливістю даного дослідження є те, що воно проводилося серед громадян, які до того часу зовсім не мали досвіду користування обраною дослідниками соціальною мережею. На основі отриманих результатів автори доходять висновку, що можливо було б більш скептично ставитися до можливості соціальних мереж реально впливати на підвищення рівня політичної участі громадян. Науковці зазначають, що їхнє дослідження навіть дало змогу виявити негативний вплив соціальних мереж на політичну участь та активність громадян. У той же відмічається важливість того, як саме люди користуються соціальними онлайн платформами, і те, що під час кризових ситуацій у Греції багато громадян використовували їх як засіб відмежування від повсякденних проблем та політики, а не участі у ній (Theocharis, Lowe 2016).

Ще одне емпіричне дослідження, результати якого показали відсутність помітного ефекту від соціальних мереж на рівень політичної участі громадян, було проведено в США у 2012 році, а саме у штаті Айова. Автори дослідження намагалися проаналізувати, яким чином соціальні онлайн платформи будуть впливати на поведінку електорату напередодні проведення у цьому штаті партійних зборів (кокусів), на яких зазвичай проводиться відбір кандидатів від партій для загальнонаціональних виборів у США. Отримані дослідниками результати засвідчили, що соціальні мережі не завжди відіграють значну роль у рішенні громадян брати участь у виборчому процесі, а більш важливими є фактори, пов'язані з індивідуальними особливостями кожного виборця. У той же час автори відмічають, що такі результати могли бути отримані через те, що в їхньому дослідженні вони розглядали громадян більш старшого віку, які на той час ще не використовували всі можливості соціальних онлайн платформ (Dimitrova, Bystrom 2013).

Як зазначалося раніше, соціальні мережі розширюють можливості для комунікації, і в тому числі полегшують шляхи висловлення власної думки для широкого загалу. Деякі

дослідники відмічають важливість соціальних мереж саме з такої точки зору, тобто для експресивної діяльності, і те, що використання таких шляхів комунікації для обговорення та коментування політичних думок може бути порівняно з розмовою один на один у реальному житті. Однак спілкування на політичні теми у реальному житті іноді може вимагати значного цензурування риторики, а можливість анонімного спілкування у віртуальній мережі дозволяє більш вільно висловлювати власні думки. Своєю чергою висловлення думок шляхом обміну через соціальну мережу політичними публікаціями, відео, а також їх коментування, може сприяти пошуку людиною нової політичної інформації, ознайомленню з різними точками зору, і загалом підвищити інтерес до політичної участі. Ті самі дослідники, провівши власне емпіричне дослідження, виявили, що ті громадяни, які використовують соціальні мережі, як засіб для підвищення інформованості про політику, так і для висловлення власної політичної позиції, мають більші шанси бути політично активними у реальному житті (Yamamoto, Kushin, Dalisay 2015).

Одне з нещодавніх досліджень мало на меті з'ясувати, яким чином соціальні мережі та політична інформація, яка циркулює у них, впливає на рівень участі у голосуванні наймолодших громадян на виборах 2015 року у Данії. Основний акцент дослідження робиться саме на аналізі впливу соціальних мереж на тих, хто вперше отримує право голосувати. Автори зазначають, що наймолодші громадяни мають більші навички у користуванні новими технологіями, ніж старші покоління, і можуть більш ефективно використовувати соціальні мережі для пошуку необхідної політичної інформації. Водночас, на відміну від інших офлайн та онлайн засобів масової інформації, платформи соціальних мереж та їх алгоритми можуть дозволяти отримувати більш актуальну, різноманітну та цікаву для користувачів інформацію. Також відмічається важливість того, що кандидати через соціальні мережі можуть встановлювати комунікаційний зв'язок з електоратом, закликаючи до активної політичної участі, і це може мати більший відгук саме у наймолодших громадян. Результати проведеного емпіричного дослідження показали, що для наймолодшого покоління соціальні мережі дійсно мають визначальне значення для їхньої політичної участі, в той час як більш традиційні засоби масової інформації

значно втратили свій потенціал впливу (Ohme 2019).

Зауважимо, що поступову втрату впливу традиційних засобів масової інформації на політичну участь громадян було помічено ще раніше. Одне з досліджень, яке було опубліковано у 2013 році, мало на меті з'ясувати, в якій мірі різні онлайн та офлайн засоби масової інформації, а також соціальні мережі можуть впливати на рішення громадян голосувати на президентських виборах 2012 року у США. Автори дослідження наголошують на тому, що різні джерела, якими користуються громадяни для отримання актуальної політичної інформації, можуть суттєво відрізнитися один від одного і мати різний вплив на бажання людей брати участь у голосуванні. Особливістю дослідження є те, що воно було проведено впродовж декількох місяців виборчої кампанії і включало аналіз впливу великої кількості соціальних мереж поряд із традиційними засобами масової інформації та їх онлайн аналогами. Якщо проаналізувати отримані дослідниками результати, можна дійти висновку, що у формуванні бажання громадян брати участь у голосуванні, традиційні засоби масової інформації почали значно поступатися місцем більш інтерактивним формам інформування суспільства, тобто соціальним мережам. Водночас дослідники відмічають важливість того, що хоча різні соціальні мережі загалом мають позитивний вплив на бажання людей брати участь у голосуванні, але у той же час через власні особливості кожної онлайн платформи, їх міра впливу може відрізнитися (Townner 2013).

Як ми вже зазначали раніше, багато політиків почали використовувати соціальні мережі для поліпшення шляхів комунікації з суспільством. Своєю чергою більшість соціальних мереж дозволяє підписуватись на віртуальні сторінки людей, в тому числі і політиків, та слідкувати за їхніми публікаціями. Автори одного з останніх досліджень дійшли висновку, що слідкування за публікаціями політиків у соціальних мережах має значний вплив на поведінку молодого покоління громадян, та їхню політичну соціалізацію. Дослідниками також відмічається важливість інтерактивної взаємодії на соціальних онлайн платформах, завдяки якій одні користувачі стають для інших тими, хто через обмін політичними публікаціями, онлайн дискусії та рекомендації політичних діячів, формує політичний інформаційний осередок. Загалом автори

зазначають, що люди, які слідкують за політичними публікаціями через соціальні мережі скоріше за все стають більш уважними до політичних проблем у реальному житті, а це своєю чергою може підвищувати їхній інтерес до політичної участі (Marquart, Ohme, Möller 2020).

Деякі дослідники звертають увагу на те, що перевагами більшості соціальних онлайн платформ є забезпечення інформаційної відкритості, завдяки якій користувачі соціальних мереж можуть спостерігати за політичною діяльністю один одного. В результаті таких спостережень, люди, виходячи за рамки реального оточення через віртуальний простір, можуть навчатись різній політичній діяльності, котра в свою чергу є найбільш прийнятною у соціумі. При цьому дослідники зазначають важливість рівня розвитку норм громадянської активності, які впливають на зацікавленість людей політичними питаннями, та їхню поведінку, як у реальному житті, так і в віртуальній мережі. На основі проведеного дослідження автори дійшли висновку, що спостереження за політичними діями користувачів через соціальні мережі сприяє політичній активності у віртуальному осередку, особливо це помітно в тих випадках, коли політичні вподобання користувачів є аналогічними. Пов'язана з політикою активна діяльність у соціальній мережі може впливати на розвиток і зміцнення у людини норм громадянської активності, що в цілому спонукає до політичної участі у реальному житті (Kim, Ellison 2022).

В одному з досліджень, опублікованому у 2021 р., науковці намагаються проаналізувати, яким чином активність у соціальних мережах впливає на різні види політичної активності громадян (волонтерство, участь у політичних зібраннях, робота на політичного кандидата, пожертви на політичну кампанію, голосування). Також під час дослідження автори намагалися простежити вплив соціальних мереж на різні вікові групи громадян. Результати дослідження виявили, що інтенсивне використання громадянами соціальних онлайн платформ має вплив на підвищення їхнього рівня активності у різних видах політичної діяльності в реальному житті. Однак при цьому автори відмічають значно менший вплив соціальних мереж на більш молоде покоління громадян, що в свою чергу є доволі неочікуваним результатом, який може навіть суперечити попереднім дослідженням. Науковці зазначають, що вплив на молоде покоління існує,

однак він не є таким, яким очікувався, а соціальні мережі, хоча і можуть зменшити розрив у політичній участі серед різних поколінь громадян, але не варто говорити про його повне усунення (Piatak, Mikkelsen 2021).

Розглянувши декілька емпіричних досліджень, можна дійти висновку, що їх результати іноді можуть бути доволі різні і неоднозначні. Звісно, у рамках статті нами було розглянуто лише малу частку від усіх проведених досліджень цієї проблеми, але, на нашу думку, їх достатньо для того, щоб показати всю складність питання впливу соціальних мереж на політичну участь. Деякі дослідження дійсно виявили такий зв'язок: активне використання соціальних мереж для отримання політичної інформації, обміну політичними публікаціями, та участі в онлайн дискусіях підвищують рівень зацікавленості громадян політикою, і можуть спонукати їх до активної політичної участі у реальному житті. Проте водночас деякі дослідження засвідчують недостатність того ефекту, який викликають соціальні онлайн платформи на політичну активність громадян, і закликають обережно ставитися до потенціалу соціальних мереж у залученні людей до політичної участі. Деякі дослідники зауважують, що все залежить від реального соціального та політичного контексту у різних країнах, і навіть загальний інформаційний осередок, у якому знаходяться громадяни та рівень їхньої довіри до традиційних засобів інформації (і уряду), може відігравати значну роль у тому, як соціальні мережі впливають на поведінку певного суспільства (Casteltrione, Pieczka 2018).

Підсумовуючи, можна зауважити, що на сьогоднішній день, питання впливу соціальних мереж на рівень політичної участі громадян викликає доволі жвавий інтерес у дослідників, а неоднозначність результатів емпіричних досліджень спонукає до подальшої наукової діяльності у цьому напрямку. Більшість досліджень вказують на те, що вплив дійсно існує, однак його міра може бути доволі різною, і все залежить від соціальних, політичних, та демографічних контекстів. У наших майбутніх дослідженнях ми більш ретельно розглянемо питання можливостей політичної активності саме у віртуальному осередку, що включає у себе електронну політичну участь (e-participation). Сьогодні соціальні мережі дають можливість користувачам продукувати власну політичну інформацію, а деякі доволі

політично активні громадяни виявляють активну політичну позицію та намагаються впливати на суспільну думку більшості, тобто стають так званими «інфлуенсерами». У наших майбутніх дослідженнях ми розглянемо відносно нову тему впливу «полі-

тичних інфлуенсерів» на суспільну думку, і пов'язані з цим нові загрози поширення дезінформації через віртуальний осередок.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2023

Стаття рекомендована до друку 30.10.2023.

Oleksandr Chornenkyi

PhD student, Department of Political Sciences, V.N. Karazin Kharkiv National University

4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine

chornenkyi.o.o@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-9479-1776>

SOCIAL MEDIA AND THEIR EFFECT ON POLITICAL PARTICIPATION

The swift information-communication technologies development, especially the Internet in the last part of the XX century, had a significant degree of influence on human life around the world. It considered the internet evolution path and its effect on the possibilities increasing for communication and getting large quantity information, as well as the democracy establishment and open politics implementation. It analyzed further technologies growth, related to the internet in the XXI century beginning, stressed the role of modern technologies for the interaction perspectives widen, connection establishment in the society and favor in different social media creating, that is: social media has got broad spread around the world thanks to its flex possibilities for communication enhancement, as well as producing, transmitting, following information.

It considered several researchers' points of view on the possibilities of Internet influence on politics and its role as a path of communication for information exchange. It provided examples of early research on the impact of the early Internet on political participation and noted the ambiguity of scientists' opinions on this topic. It provided examples of research on the impact of the early Internet on political participation and noted the ambiguity of scientists' opinions on this topic.

It scrutinized social media in the context of their effect on society's behavior, particularly on the political participation level. It described social media as a product of internet development and considered its main features. It is noted that social media, thanks to their interactivity, can theoretically have a positive impact on the political aspect of people's lives, as well as a negative one. It reviewed the results of empirical studies devoted to the topic of social media's influence on the political participation level and stressed the complexity of the specified problem.

Keywords: *social media, politics, internet, political participation, voting.*

REFERENCES

1. Verba, S., Schlozman, K. L. & Brady, H. E. 1995. *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American politics*. Cambridge: Harvard University Press. 664 p.
2. Bimber, B. 1998. The Internet and Political Transformation: Populism, community, and accelerated pluralism. *Polity* 31(1): 133-160. <https://doi.org/10.2307/3235370>
3. Bimber, B. 2001. Information and Political Engagement in America: The search for Effects of Information Technology at the Individual Level. *Political Research Quarterly* 54(1): 53-67 <https://doi.org/10.1177/106591290105400103>
4. Tolbert, C. J., McNeal, R. S. 2003. Unraveling the Effects of the Internet on Political Participation? *Political Research Quarterly* 56(2): 175-185. <https://doi.org/10.2307/3219896>
5. Shah, D. V., McLeod, J. M., & Yoon, S.-H. 2001. Communication, Context, and Community: An Exploration of Print, Broadcast, and Internet Influences. *Communication Research* 28(4): 464-506. <https://doi.org/10.1177/009365001028004005>
6. Lai, L. S., Turban, E. 2008. Groups Formation and Operations in the Web 2.0 Environment and Social Networks. *Group Decision and Negotiation* 17: 387-402. <https://doi.org/10.1007/s10726-008-9113-2>
7. Effing, R., van Hillegersberg, J., Huibers, T. 2011. Social Media and Political Participation: Are Facebook, Twitter and YouTube Democratizing Our Political Systems? In: Tambouris, E., Macintosh, A.,

- de Bruijn, H. (eds). *Electronic Participation. ePart 2011. Lecture Notes in Computer Science*. Vol 6847. Springer, Berlin, Heidelberg.
https://doi.org/10.1007/978-3-642-23333-3_3
8. Cormode, G., & Krishnamurthy, B. 2008. Key differences between Web 1.0 and Web 2.0. *First Monday*, 13(6). <https://doi.org/10.5210/fm.v13i6.2125>
9. Castells, M. 2009. *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press. 571 p.
10. Castells, M. 2001. *The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business and Society*. Oxford: Oxford University Press. 292 p.
11. Savigny, H. 2002. Public Opinion, Political Communication and the Internet. *Politics* 22(1): 1-8. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.00152>
12. Broersma, M. & Graham T. 2012. Social Media as Beat: Tweets as News Source During the 2010 British and Dutch Elections. *Journalism Practice* 6(3): 403-419. <https://doi.org/10.1080/17512786.2012.663626>
13. Enli, G. 2017. Twitter as Arena for the Authentic Outsider: Exploring the Social Media Campaigns of Trump and Clinton in the 2016 US presidential election. *European journal of Communication* 32(1): 50-61. <https://doi.org/10.1177/0267323116682802>
14. Marquart, F., Ohme, J., & Möller, J. 2020. Following Politicians on Social Media: Effects for Political Information, Peer Communication, and Youth Engagement. *Media and Communication* 8(2): 197-207 <https://doi.org/10.17645/mac.v8i2.2764>
15. Omotayo, F., & Folorunso, M. B. 2020. Use of Social Media for Political Participation by Youths JeDEM – *EJournal of EDemocracy and Open Government* 12(1): 132–157. <https://doi.org/10.29379/jedem.v12i1.585>
16. Moore, R. C., Dahlke, R., & Hancock, J. T. 2023. Exposure to Untrustworthy Websites in the 2020 US Election. *Nature Human Behaviour* 7(7): 1096-1105. <https://doi.org/10.1038/s41562-023-01564-2>
17. Barberá, P., Jost, J. T., Nagler, J., Tucker, J. A., & Bonneau, R. 2015. Tweeting From Left to Right: Is Online Political Communication More Than An Echo Chamber? *Psychological Science* 26(10): 1531-1542. <https://doi.org/10.1177/0956797615594620>
18. Vitak, J., Zube, P., Smock, A., Carr, C. T., Ellison, N., & Lampe, C. 2011. It's Complicated: Facebook Users' Political Participation in the 2008 election. *Cyber Psychology, Behavior, and Social Networking* 14(3): 107-114. <https://doi.org/10.1089/cyber.2009.0226>
19. Theocharis, Y., & Lowe, W. 2016. Does Facebook Increase Political Participation? Evidence From a Field Experiment. *Information, Communication & Society*, 19(10), 1465-1486. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1119871>
20. Dimitrova, D. V., & Bystrom, D. 2013. The Effects of Social Media on Political Participation and Candidate Image Evaluations in the 2012 Iowa Caucuses. *American Behavioral Scientist* 57(11): 1568-1583. <https://doi.org/10.1177/0002764213489011>
21. Yamamoto, M., Kushin, M. J., & Dalisay, F. 2015. Social Media and Mobiles as Political Mobilization Forces for Young Adults: Examining the Moderating Role of Online Political Expression in Political participation. *New media & Society* 17(6): 880-898. <https://doi.org/10.1177/1461444813518390>
22. Ohme, J. 2019. When Digital Natives Enter the Electorate: Political social media use among first-time Voters and its effects on Campaign Participation. *Journal of Information Technology & Politics*, 16(2): 119-13 <https://doi.org/10.1080/19331681.2019.1613279>
23. Towner, T. L. 2013. All Political Participation is Socially Networked? New Media and the 2012 Election. *Social Science Computer Review* 31(5): 527-541. <https://doi.org/10.1177/0894439313489656>
24. Kim, D. H., & Ellison, N. B. 2022. From Observation on Social Media to Offline Political Participation: The Social Media Affordances Approach. *New Media & Society* 24(12): 2614-2634. <https://doi.org/10.1177/1461444821998346>
25. Piatak, J., & Mikkelsen, I. 2021. Does Social Media Engagement Translate to Civic Engagement Offline? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 50(5): 1079-1101. <https://doi.org/10.1177/0899764021999444>
26. Casteltrione, I., & Pieczka, M. 2018. Mediating the Contributions of Facebook to Political Participation in Italy and the UK: The Role of Media and Political Landscapes. *Palgrave Communications* 4(1): 1-11. <https://doi.org/10.1057/s41599-018-0109-5>

The article was received by the editors 15.09.2023.

The article is recommended for printing 30.10.2023.